

3 pav. XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės akmenų mūras šurfe 1. D. Ostrauskienės nuotr.

Fig. 3. A stone wall, from the late 16th – first half of the 17th century, in test pit 1.

stambesni – 32–46 cm. Apie 1 m aukščio, apie 60 cm pločio akmenų mūras sutvirtintas moliu (3 pav.). Šalia jo rasta suskilinėjusių, apdegusių akmenų, o 2,4 m gylyje, molio sluoksnyje – pelenų. Pagal šiame sluoksnyje rastas buitinės keramikos šukes ir koklių fragmentus jis datuojamas XVI a. pabaiga – XVII a.

Teatro gatvės V pusėje, tarp gatvės važiuojamosios dalies ir Rusų dramos teatro pastato (Basanavičiaus g. 13), skverelio ŠR dalyje ištirtas *šurfas 2*, kuriame rastas 2,5 m storio šešių horizontų XVIII–XX a. kultūrinis sluoksnis. Supiltiniuose pilko grunto su organika ir kalkių skiedinio intarpais sluoksniuose rasta buitinės keramikos, koklių, stiklinių ir fajansinių indų šukių. Šurfo R sienelėje 50 cm gylyje atidengta 80 cm aukščio geltonų plytų (25x13x6 cm) mūrinė tvora (galbūt tvoros pamatas). Remiantis plytų dydžiu ir jų molio mase, ją galima datuoti XX a. pradžia, t. y. ji maždaug vienalaikė su tuo laikotarpiu pastatytu teatru.

Kultūriniame sluoksnyje iš viso aptiktas 251 archeologinis radinys: daugiausia (172 vienetai) buitinės keramikos fragmentų, 54 karnizinių, plokštinių ir dubeninių koklių fragmentai, 12 stiklinių indų šukių, 6 geležinių dirbinių fragmentai, 3 monetos ir 4 kitokie radiniai, datuotini XVI a. pabaiga ir XVII–XX a.

The Field Evaluations in Teatro St. 1 and Basanavičiaus St. 13

In 2011, a field evaluation was conducted on the grounds of the Marija villa at Teatro St. 1 and J. Basanavičiaus St. 13. Two test pits, 2 x 1.6 and 2 x 2 m in size (a total of 7.2 m^2), were excavated. A 2.4–2.5 m thick cultural layer with 6–8 horizons was discovered along with the remains of a stone wall (Fig. 3). The cultural layer contained 251 finds, the majority of which consisted of sherds of household pottery (Fig. 1), fragments of 'pot-shaped' (*Topfkacheln*), cornice (*Gesimskacheln*), panel (*Blattkacheln*) (Fig. 2), and 'bowl-shaped' (*Schüsselkacheln*) stove tiles, glass vessel shards, fragments of iron artefacts, and coins. The finds date to the late 16th–20th centuries.

Tauras Poška

Klaipėdos gatvė 7B

2011 m. rugpjūčio – 2012 m. sausio mėn. APC atliko archeologinius tyrinėjimus Vilniaus senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 25504) teritorijoje, Klaipėdos g. 7B sklype, statomo gyvenamosios paskirties pastato su požemine automobilių stovėjimo aikštele vietoje. Archeologiniai tyrinėjimai atlikti statomo pastato su požeminiu garažu (794 m^2)

bei tiestų inžinerinių komunikacijų – vandentiekio ir nuotekų (262 m^2), šiluminės trasos (50 m^2) – vietose. Bendras tyrinėjimų plotas– 1106 m^2.

Klaipėdos g. 7B sklypas yra Vilniaus senamiesčio 28-ojo kvartalo ŠV dalyje. 28-asis kvartalas formavosi prie vienos seniausių Vilniaus miesto gatvių – Trakų gatvės. Istorinių šaltinių duomenimis, XVI a pradžioje–viduryje kvartalo Š pusė užstatyta mediniais pastatais. Mūrinis užstatymas intensyvėjo XVI a. II pusėje, pastačius Vilniaus miesto gynybinę sieną ir Trakų vartus. XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje nugriovus gynybinę sieną, kvartalas išsiplėtė į V pusę. Šiuo laikotarpiu atsiranda naujų mūrinių pastatų, daugiausia palei dabartinę Klaipėdos gatvę. Sklypas XVIII a. viduryje – XIX a. I pusėje priklausė vadinamųjų Oskierkų rūmų teritorijai. XIX a. viduryje čia – civilinio gubernatoriaus rezidencija. Buvę pastatai sugriauti II Pasaulinio karo metu. 1745 ir 1808 m. Vilniaus miesto planuose dabartinio Klaipėdos g. 7B sklypo vietoje nepažymėta jokių pastatų. Greičiausiai čia buvę istoriniuose šaltiniuose minimi gyventojų sodai ir daržai (žr. Jurkštas J., Vilniaus senamiesčio kvartalas Nr. 28. Istoriniai tyrimai. 1972, *VAA*, f. 1019, a. 11, b. 4587; Gapervičienė G., Klaipėdos g. 7. Buv. Oskierkų rūmai. Istorinių tyrimų ataskaita. 1990, *VAA*, f. 1019, a. 11, b. 6262).

Archeologiniai tyrinėjimai daugiausia vykdyti Klaipėdos g. 7B sklypo aplinkoje. Klaipėdos g. 7 ir 7A sklypuose tyrinėta 1988, 1989, 2003 ir 2011 m. Tyrinėjimų metu fiksuotas 1,9–3,9 m storio kultūrinis sluoksnis. Išskirti XVI–XVII a. pradžios, XVII–XVIII a. kultūrinio sluoksnio horizontai. Aptikta buvusių pastatų pamatų fragmentų, datuotų XVI, XVII–XVIII a., XVI a. krosnių liekanų. Surasta XV–XIX a. archeologinių radinių (žr. Daminaitis V., Vilnius Klaipėdos gt. 7 sklypo vaikų lopšeliui–darželiui archeologinių tyrimų ataskaita. 1989, *VAA*, f. 1019, a. 11, b. 6263, 6264; Daminaitis V., Vilnius Klaipėdos gt. 7 sklypo vaikų lopšeliui–darželiui archeologinių tyrimų ataskaita. 1990, *VAA*, f. 1019, a. 11, b. 6265, 6266, 6267; Kliaugaitė V.; žr. *ATL 2003 metais*, Vilnius, 2004, p. 199–201 bei straipsnis šio leidinio X skyriuje). 2008 m. Klaipėdos g. 7B sklype atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai, kurių metu iškasti 3 šurfai, iš viso tyrinėtas 16,8 m^2 plotas. Šių tyrimų metu nustatyta, kad kultūrinio sluoksnio storis Klaipėdos g. 7B sklype siekia iki 3,5 m. Apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas atidengtas 3–3,2 m gylyje nuo dabartinio paviršiaus, datuotas XV–XVI a. riba, viršutiniai kultūrinio sluoksnio horizontai susiformavo XX a. II pusėje. 60–70 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus fiksuotas XVII–XVIII a. ribos kultūrinio sluoksnio horizontas. Tyrinėjimų metu aptikti akmenų grindinių fragmentai datuoti XVI–XVII a. (šurfas 1). Centrinėje sklypo dalyje (šurfas 2) surastas mūrinio pastato fragmentas datuotas XVII a. I puse (2008 m. R. Žukovskis; žr. *LIIR*, f. 1, b. 5184).

2011 m. tyrinėjimų metu iškasti 5 plotai (1–5) būsimo pastato vietoje bei vykdyti tyrinėjimai inžinerinių komunikacijų tranšėjų vietose (trasos 1–3). Darbai pradėti nuo sklypo P dalies (plotas 1). Prieš pradedant archeologinius tyrinėjimus, būsimo pastato išorinių sienų vietose sugręžti betoniniai poliai. Taip pat prieš pradedant darbus buvo nugriauti mediniai sandėliukai sklypo P pusėje (plotas 1) bei metaliniai ir mediniai garažai sklypo Š pusėje (plotai 3–5).

Tyrinėjimų metu išskirti 4 kultūrinio sluoksnio horizontai. 1-as horizontas – maišytas sluoksnis, susiformavęs XIX a. pabaigoje –

1 pav. XVII a. II pusės akmenų grindinio fragmentas plote 1. T. Poškos nuotr.

Fig. 1. A fragment of the stone paving from the second half of the 17th century in area 1.

2 pav. XVI a. pabaigos keramikos degimo krosnies fragmentas plote 5. T. Poškos nuotr.

Fig. 2. A fragment of a late 16th-century ceramic kiln in area 5.

XX a. Šis sluoksnis suardytas nuo 1,5 m gylio sklypo P pusėje (plotai 1, 2) iki 1,7–1,9 m – Š pusėje (plotai 3–5). 2-as horizontas (apie 1,5–2 m gylyje) – tai sluoksnis su gausiomis griuvenomis (įvairių laikotarpių plytų, čerpių nuolaužomis). Sluoksnis datuojamas XVII a. pabaiga – XVIII a. Šiame horizonte aptikta XV–XVIII a. datuojamos buitinės keramikos,

koklių ir individualių archeologinių radinių. 3-iame horizonte (gylis apie 2–2,4 m) surasti grindinių ir kitų archeologinių struktūrų (pastatų, krosnių ir kita) fragmentai, taip pat gausūs XV–XVII a. datuojami archeologiniai radiniai (buitinė keramika, kokliai, individualūs archeologiniai radiniai). Šis sluoksnis datuotinas XVII a. viduriu – II puse. 4-as horizontas (apie 2,4–2,7 m gylyje) – tai sluoksnis po akmenų grindiniais ir kitomis archeologinėmis struktūromis, iki įžemio (smėlio), kuris tyrinėtoje teritorijoje aptiktas 2,7 m gylyje. Įžemyje fiksuotos ūkinės duobės ir buvusio medinio užstatymo pėdsakai (stulpavietės ir kt.). Kultūrinio sluoksnio storis duobių vietose siekia iki 4 m. Apatinis kultūrinis sluoksnio horizontas datuotinas XVI a.

Tyrinėjimų metu aptikta XVI–XVII a. datuojamų struktūrų fragmentų. Sklypo Š dalyje (plotas 5) atkasti XIX a. pabaigos – XX a. pradžios pastato, nugriauto po II Pasaulinio karo, pamatai, XVII a. II puse datuotų ūkinės paskirties pastatų mūrinių pamatų liekanų (plotai 2, 3, 5). Surastas akmenų grindinys su latakais vandens nutekėjimui (1 pav.). Jis atidengtas visų plotų V pusėje, datuotas XVII a. II puse. Spėjama, kad aptiktas grindinys gali būti buvusios gatvės ar įvažiavimo į dabartinio sklypo Klaipėdos g. 7 gilumą dalis. Plote 5 surastos keramikos degimo krosnies liekanos (2 pav.). Aptikti tik kaitinimo kameros ir pakuros fragmentai. Krosnis datuota XVI a. pabaiga.

Archeologinių tyrinėjimų metu surasti ir suregistruoti 5398 archeologiniai radiniai. Gausiausiai aptikta XV–XVIII a. datuojamos buitinės keramikos. Tai juodosios, raugo, glazūruotos keramikos, taip pat lipdytinės kaimo keramikos fragmentai. Dalis šukių, surastų ūkinių duobių vietose, datuojamos XIV a. pabaiga – XV a. Kita pagal gausumą radinių grupė – XVI–XVII a. dubeninių, puodyninių ir plokštinių koklių fragmentai. Daugiausia surasta žaliai glazūruotų koklių, puoštų augaliniu ornamentu, taip pat aptikta ir herbinių koklių fragmentų. Registruota 510 individualių radinių. Paminėtini individualūs radiniai: peilio geležtė su įkaltais ženklais (kryžiumi ir pusmėnuliu), XV a. skiltuvas (3 pav.), du (kaulinis ir smiltainio) žaidimo kamuoliai (4, 5 pav.), XV–XVII a. monetos (Prahos grašis, Aleksandro Jogailaičio pusgrašis ir kita), XVI a. Anglijos vokiečių pirklių kompanijos plomba, pentinai, įvairūs buities ir darbo įrankiai (peiliai, replės ir panašiai), papuošalai, molinių liejimo formų nuolaužos. Aptikta

3 pav. XV a. skiltuvas. A. Venckūno nuotr.

Fig. 3. A 15th-century fire striker.

4 pav. Kaulinis žaidimo kamuolys. A. Venckūno nuotr.

Fig. 4. The bone ball for playing a game.

5 pav. Smiltainio žaidimo kamuolys. A. Venckūno nuotr.

Fig. 5. The sandstone ball for playing a game.

XV–XVI a. datuotų arbaleto strėlių antgalių. Rasti žaidimo kamuoliai galėtų būti datuojami XV–XVII a. Tokio pobūdžio radiniai Vilniaus senamiesčio archeologinėje medžiagoje aptinkami labai retai (žr. Blaževičius P., *Seniausi Lietuvos žaislai*, Vilnius, 2011, p. 84–88). Deja, jie surasti permaišytame viršutiniame sluoksnyje, todėl tiksliai juos datuoti sudėtinga. Taip pat neaišku, ar šie radiniai iškelti iš apatinių sluoksnių, ar atvežti su gruntu iš kitos senamiesčio vietos.

Tyrinėjimų metu surinkta medžiaga leidžia teigti, kad tirta teritorija XVI–XVII a. galėjo būti apgyvendinta amatininkų: aptikta archeologinių radinių, liudijančių kaulo apdirbimo (aptikta kaulo dirbinių ruošinių), puodininkystės (aptikta keramikos degimo krosnies liekamos), metalo apdirbimo (rasta liejimo formų fragmentų) veiklas. Tyrinėjimų metu surinkta įdomi zooarcheologinė medžiaga, kurioje išskirtinai daug galvijų apatinių žandikaulių. Tai ir anatominis pasiskirstymas rodo, kad šioje vietoje XVI–XVII a. galėjo vykti centralizuotas galvijų ir galbūt kiaulių skerdimas, pirminis skerdienos apdorojimas (zooarcheologinės medžiagos analizę atliko dr. G. Piličiauskienė).

Tyrinėjimų metu įžemio sluoksnyje aptiktas pavienis suardytas žmogaus palaidojimas be įkapių (plotas 3). Neaišku, kada ir kokiomis aplinkybėmis šis palaidojimas atsirado, galbūt jį galima sieti su II Pasauliniu karu.

Klaipėdos St. 7B

In 2011, a total of 1106 m^2 were excavated at the site of a building with an underground car park and of the utility lines being laid at Klaipėdos St. 7B. A cultural layer up to 2.7 m thick with four distinct horizons was found. The first horizon is mixed soil up to 1.5 m deep and dating to the 20th century. The second (at a depth of roughly 1.5–2 m) formed during the late 17th–18th centuries. The third (at a depth of roughly 2–2.4 m) contained fragments of paving (Fig. 1) and other structures (buildings, stoves, (Fig. 2), etc.) as well as abundant 15th–17th-century finds. It dates to the mid – second half of the 17th century. The fourth (at a depth of about 2.4–2.7 m) lies under the stone paving and other structures down to sterile soil, in which latter storage pits and traces of former wooden development (postholes, etc.) were recorded. It dates to the 16th century.

5398 finds were discovered: sherds of 15th–18th-century household pottery, fragments of 16th–17th-century 'bowl-shaped' (*Schüsselkacheln*), 'pot-shaped' (*Topfkacheln*), and panel (*Blattkacheln*) stove tiles, pieces of roof tiles, and over 510 individual finds. The following individual finds should be mentioned: a knife blade with signs of punched symbols (a cross and a crescent moon), a fire striker (Fig. 3), two (one bone and one sandstone) balls for games (Figs. 4, 5), 15th–17th-century coins (a Prague groat, an Alexander Jagiellon halfgroat, etc.), a 16th-century seal from an English company of German merchants, spurs, various household and work tools, ornaments, etc.

Tauras Poška

Užupio gatvė 2

2011 m. pradėti archeologiniai žvalgymai Užupio g. 2, Vilniuje. Pradėjus žemės kasimo darbus Užupio g. 2 kiemo Š dalyje, iškastas 2x1,5 m dydžio *šurfas*. Nustatyta, kad po 80–90 cm gylyje esančiais elektros perdavimo ka-